

Основні друковані праці Л. Г. Леневи́ча:

1. Механизм, подхватывающий вилки в плоских печатных машинах: кинематическое исследование механизма и построение профиля кулаков / Л. Г. Леневи́ч. — Х. : Укр. полигр. ин-т, 1937. — 93 с. — 300 экз. — (К вопросам проектирования плоских печатных машин).

2. Клапанный механизм в плоских печатных машинах / Л. Г. Леневи́ч // Сб. тр. (Укр. полигр. ин-т). — 1938. — Вып. 1. — С. 69–145.

3. Расчет печатного цилиндра полиграфических печатных машин / Л. Г. Леневи́ч // Сб. тр. (Укр. полигр. ин-т). — 1938. — Вып. 1. — С. 5–27.

4. Деформация барабана и талера плоских печатных машин / Л. Г. Леневи́ч // Науч. зап. (Харьков. полигр. ин-т). — 1939. — Вып. 3. — С. 135–172.

5. Коэффициент динамической нагрузки плоских печатных машин / Л. Г. Леневи́ч // Науч. зап. (Харьков. полигр. ин-т). — 1940. — Вып. 4. — С. 3–48.

6. К вопросу о долговечности и производительности печатных машин / Л. Г. Леневи́ч, В. Г. Шпица // Полигр. пр-во. — 1950. — № 10. — С. 28–30.

7. Застосування способу заміни площин проєкцій у дослідженні аксонометричних проєкцій / Л. Г. Леневи́ч // Мат. наук. сесії (Укр. полігр. ін-т). — 1952. — Зб. 10. — С. 47–64.

Стаття надійшла 09.09.09

УДК 09.08

Л. М. Нікопєнко

Українська академія друкарства

КРИЧЕВСЬКИЙ ФЕДІР ГРИГОРОВИЧ

(до 130-річчя від дня народження)

Український народ може пишатися багатством народної творчості, а особливо славетними особистостями, які зробили значний внесок у розвиток культури та мистецтва нашої держави. Видатний живописець і педагог, Федір Григорович Кричевський доволі відома постать у мистецькому житті України. Народився художник 10 травня 1879 року в м. Лебедині Сумської області в родині земського фельдшера. Дитячі роки провів у селі Ворожба, де одержав початкову освіту. Змалку захоплювався малюванням і ліпленням, робив глиняні фігурки людей, тварин, птахів.

Формуючись на грані двох століть, Ф. Кричевський увійшов у мистецтво України саме тоді, коли воно виходило на широку європейську та світову арену в особі таких представників, як О. Мурашко, Г. Нарбут, О. Архипенко та інші. Він жив і творив у дві епохи. Зазнавав впливу різних течій і напрямків, але зумів створити власний стиль у мистецтві, для якого характерне монумент-

тально-епічне трактування образів у малярстві на чіткості форм, виразності ліній, багатстві колірною звучання. Його творчість настільки індивідуальна, а творче обличчя — національне-яскраве, що їх неможливо сплутати з будь-яким іншим мистецтвом. Багато першорядних українських митців зобов'язані Кричевському своїм творчим зростанням. Під час дискусій про шляхи нового мистецтва митець залишався вірним реалістичній манері. Водночас послідовно відстоював в умовах радянської дійсності національні традиції. Прикладом є славетний триптих «Життя» (1927 р.), який увійшов в історію українського живопису як твір глибоко національний своїм колоритом та епічністю. В основу триптиха покладено глибоко філософський зміст: «Любов», «Сім'я», «Повернення». Філософська глибина твору досягнута художником величністю, абстрагованою символікою, гармонійністю декоративної живописної мови. Триптих «Життя» експонувався на багатьох виставках в Україні й за кордоном, мав великий успіх у 1928 році на Міжнародному біенале у Венеції, 1933 року частина триптиха «Повернення» експонувалась у складі виставки в Копенгагені та Варшаві.

Початкову освіту Ф. Кричевський здобував в малярському відділі Московської школи малярства, скульптури й архітектури. Суспільно-політичні тенденції та ідейний реалізм цього напрямку не були прийнятними художникові. По закінченні школи він подорожував Україною, відвідав міста і села, де колись бував Шевченко, а також Яготин, Михайлівку, Сорочинці, Миргород, Чернігів.

Навесні 1903 року Кричевський вступив до Петербурзької академії мистецтв і малярної майстерні Іллі Рєпіна. Через кілька місяців через хворобу залишив навчання й повернувся на батьківщину, де опановував живопис самотужки. Часто їздив до мальовничого села Шишаків на Полтавщині, де багато малював з натури і пов'язав з ним усе своє життя.

У 1907 році Ф. Кричевський відновив навчання в Академії Петербурга, у майстерні баталіста Франца Рубо. Водночас з живописом опановував графічні техніки в майстерні Василя Мате. Закінчивши Академію 1910 року, виставив на конкурс дві картини «Поховання» та «Наречена», за які Рада академії присвоїла йому звання художника з правом викладання в середніх і вищих навчальних закладах і надала на рік закордонне відрядження. Він побував у музеях Німеччини, Франції, Італії, Австрії.

Відтак митець повернувся в Україну, став викладачем Київського художнього училища, а з 1914 року — його директором. У 1917 році брав участь у створенні першого вищого начального закладу — Української академії мистецтв. З реорганізацією академії в художній інститут розпочалася нова сторінка в житті Кричевського. Він став керівником однієї з майстерень станкового живопису на малярському факультеті інституту і кілька років був його деканом.

Двадцять років XIX ст. — це роки національного культурного відродження українського Ренесансу, для Кричевського — період великих творчих пошуків та експериментів. Він вивчає фреску, іконопис і станкову темперу Ук-

раїни. З перших робіт художника темперою відомий «Портрет Романа з пташкою», якому властиві фрескова форма, стилізація та лінійна виразність силуету. Звертається до теми народного повстання, Гайдамаччини. Його приваблює постать ватажка опришків — Олекси Довбуша. «Довбуш» — найпомітніший твір мистця. У картині близько тридцяти персонажів, складна композиційна побудова, кольори та лінії вдало передають внутрішню динамічність сцени. Ця картина знаходилася в Харківській картинній галереї, але в часи Другої світової війни її знищили.

У 1934 році в Києві було створено Український художній інститут, де проктором призначили Федора Кричевського. У 1939 році найвища атестаційна комісія за поданням дирекції інституту затвердила йому за мистецьку й педагогічну діяльність учений ступінь доктора мистецтвознавчих наук. Кричевський був першим в Україні, хто одержав цей учений ступінь. А через рік, у травні 1940 року художнику присвоїли звання заслуженого діяча мистецтв УРСР.

Друга світова війна застала Кричевського в Західній Україні. Він був змушений перервати подорож і повернувся до Києва. Уникав примусового виїзду на схід — до Уралу. У роки німецької окупації перебував у голодному й холодному, зруйнованому Києві. Восени 1943 року доля закинула його в Кенігсберг. Відтак попав у полон «Смершу», звідки згодом пішки перейшов кордон Польщі і зовсім хворим повернувся до Києва, де його заарештували совети. Позбавили власного помешкання, ученого ступеня й звання заслуженого діяча мистецтв, виселили в селище Ірпінь.

Федір Кричевський був чесною, вольовою, невідкупною людиною. Учив працювати творчо, поступливо, з цілковитою віддачею. Він належав іншому часові, де йому було незатишно й самотньо. 30 липня 1947 року Федіра Кричевського не стало. Творчість мистця увійшла в золотий фонд української культури.

Стаття надійшла 17.06.09

УДК 37.03

Е. Т. Лазаренко, О. В. Мельников
Українська академія друкарства

ІВАНЧЕНКО РОМАН ГРИГОРОВИЧ
(до 80-річчя від дня народження)

Восени 2009 року виповнилося б вісімдесят років професору Іванченку, ім'я якого нерозривно пов'язане з нашим навчальним закладом і видавничою справою країни. Майже двадцять років він пропрацював на Київському вечірньому факультеті Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова.